

ידע מצמיח תנוף

הכרת הטוב בכיבוד הורים ובכבוד ה'

כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֶיךָ לְמַעַן יֵאָרִיכוּ יָמֶיךָ וְלִמְעַן יֵיטֵב לָךְ עַל הַאֲדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ : דברים ו

מהו ההקשר? מהי המשמעות?

כבוד הורים וכבוד ה'

2. ת"ר נאמר: כבד את אביך ואת אמך, ונאמר: כבד את ה' מהונך,

השוה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום;

נאמר: איש אמו ואביו תיראו, ונאמר: את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד, השוה הכתוב מוראת אב ואם למוראת המקום...

וכן בדין, ששלשתן שותפין בו.

ת"ר, שלשה שותפין הן באדם: הקב"ה, ואביו, ואמו

בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו, אמר הקב"ה: מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני....

קידושין ל:

מהו הדמיון בין ההורים למקום? מה השוני? מה התחבש לפי בליווי כריתא זו?

החינוך לג, הכרת הטוב - טעם מצוות כיבוד הורים

3. לכבוד האב והאם, שנאמר [שמות כ', י"ב] כבד את אביך ואת אמך וגו', ובא הפירוש, אי זהו כיבוד. מאכיל ומשקה, מלביש ומכסה, מכניס ומוציא.

משרשי מצוה זו, שראוי לו לאדם שיכיר ויגמול חסד למי שעשה עמו טובה, ולא יהיה נבל ומתנכר וכפוי טובה, שזו מידה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלהים ואנשים. ושיתן אל לבו כי האב והאם הם סיבת היותו בעולם, ועל כן באמת ראוי לו לעשות להם כל כבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו לעולם, גם יגעו בו כמה יגיעות בקטנותו. וכשיקבע זאת המדה בנפשו יעלה ממנה להכיר טובת האל ברוך הוא, שהוא סיבתו וסיבת כל אבותיו עד אדם הראשון, ושהוציאו לאויר העולם וסיפק צרכו כל ימיו, והעמידו על מתכונתו ושלימות אבריו, ונתן בו נפש יודעת ומשכלת, שאלולי הנפש שחננו האל יהיה כסוס כפרד אין הבין, ויערוך במחשבתו כמה וכמה ראוי לו להזהר בעבודתו ברוך הוא.

תאר את התהליך הפנימי אותו צופר האדם בכיבוד הורים.

ידע מצמיח תנוך

אהבת ההורים לילדיהם

4. משא דבר יקוק אל ישראל ביד מלאכי :

(ב) אהבתי אתכם אמר ה' ...

(ו) בן יכבד אב ועבד אדניו ואם אב אני איה כבודי ואם אדונים אני איה מוראי אמר יקוק צבאות ...

(כג) הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא :

(כד) והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם פן אבוא והפיתי את הארץ חרם :

מלאכי, תחילת וסוף הספר

אהבה צורך אנושי

1. אומר, מן הידוע כי צריך אדם לאוהבים כל ימיו, וכבר ביאר זה אריסטו במאמר התשיעי מספר המדות, אם בעת בריאותו והצלחתו יהנה בחברתם, ובעת צרתו יצטרך אליהם, ובזקנותו וחלושת גופו יעזר בהם, **וזאת האהבה נמצאת בבנים יותר ויותר גדולה, וכן בקרובים...** ספר מורה הנבוכים חלק שלישי פרק מט

-מה קיבלתי מההורים שלי? (חשוב על חמשה דברים, נסה לדרכ לפי חשיבות)

-האם הכרת הטובה היא משימה קשה עבורך? מדוע?

-איילו תגובות מצורכת המחשבה על הדברים שקיבלנו מהורינו?

-נסה לצנות על האלמות הקודמות כשאמרת "הורים" נמצא ה'.

להעמקה...

ההגיון מחייב...

6. אמר יהודה בן שאול. אמר המחבר : אשר ראוי לקדם אותו התחלה למאמר הזה, כי הבורא יתברך כיון שהתברר שהוא קדמון לא היה עמו דבר, **היתה בריאתו לדברים טובה וחסד ממנו.** וכאשר זכרנו בסוף המאמר הראשון, בעלת בריאת הדברים, וממה שימצא בספרים שהוא טוב ומטיב, כמו שאמר (תהלים קמ"ה ט) טוב י"י לכל ורחמיו על כל מעשיו. **ותחלת הטבתו לברואים שחננם ההויה, רצוני לומר: המציאו אותם אחר שלא היו. ..**

אומר: **כי השכל מחייב להקביל כל מטיב אם בהטבה,** אם הוא צריך אליה, אם בהודות, אם איננו צריך לגמול. וכאשר היה זה מחיובי השכל, לא היה נכון שיעזבהו הבורא יתברך בענייני עצמו, אבל התחייב לצוות בראיו בעבודתו והודות לו, בעבוד שבראם. והשכל מחייב עוד, שהחכם לא יתיר לגדפו ולקללו ...

רס"ג אמונות ודעות הקדמה למאמר שלישי

מהו מקומה של ההטבה והכרת הטוב עליה בבריאת העולם, ובמחויבות האדם?

ידע מצמיח תנוך

חשיבותה של מידת הכרת הטוב

7. ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: הנותן מתנה לחבירו - צריך להודיעו, שנאמר: לדעת כי אני ה' מקדשכם. תניא נמי הכי: לדעת כי אני ה' מקדשכם. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל - לך והודיעם. מכאן אמר רבן שמעון בן גמליאל: הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו.

שבת י:

הרב קוק מבאר:

הכרת הטובה היא העמוד המוסרי היותר גדול ונשגב, שכשיתפתח כל צרכו בלבנות בני אדם יהיה עוזר מאד אל התיקון הכללי... כיבוד הורים, וביחוד כבוד זכרונם אחר מותם חזק מאוד בלב בני אדם. אמנם כך היא המדה... כח הכרת טובה לאל היחיד החנון והטוב אי אפשר שיכנס בלב עם כל רישומו. על כן כל מה שיבוא לידינו להשריש בלב בני אדם הכרת טובה היא עלינו חובה גדולה, למען תת דרך להיסוד הנעלה שעתיד לקחת חלק בתיקון העולם הכללי...

עין איה שם בדילוגים ועיין מוסר אביך ב,ג.

מדוע טיפוח מידת הכרת הטוב כה חשוב?

אהבה מולידה אהבה

8. ונחזור לדרוש שאנו בו ונאמר כי בודאי מצד ונחזור כל הבחינות האמורות לעיל ראוי שיקרא הקדוש ברוך הוא אבינו מלכנו ואנחנו בניו לו, כאמרו (דברים יד א) בנים אתם לה' אלהיכם, והינו מה שנאמר במשנה (אבות פרק ג יד) חביבין ישראל שנקראו בניו למקום. ונדוע כי אהבת האדם לבנו מפני שילדו, ובפרט אם יהיה בן בכור או בן זקונים, והקדוש ברוך הוא מצד רחמיו עמנו בררנו משבעים אמות וקראנו בן בכור כמו שנאריך לקמן בענין אהבת הקדוש ברוך הוא לישראל. ובלי ספק בריאת האדם הראשון מתחלה היה רצון ונדבה, ומפני שדרכו להיטיב כדרך שבריאת כל העולם היה רצון ונדבה כדי שיכירו גדלתו כדפירש הרשב"י עליו השלום ברעיא מהימנא (בא מב, ב), שעקר האצילות היה בגין דישתמדעון ליה. ומאחר שהקדוש ברוך הוא בראו בצלמו כדפירשנו כדרך שהאב נותן ציורו בבן כביכול על דרך זה הוא בריאת הנשמה, ובריאת הגוף הוא דפוס ותבנית ולבוש לנשמה שהיא סבה ועלה לגוף ואין הגוף סבת הנשמה, ובודאי אהבתו יתברך עם האדם להשפיע לו חיים ושפע וברכה וכל טוב, על דרך זה שהאב אוהב את בנו, כי כל עלה חושקת להשפיע בעלולה, על דרך מה שאמרו זכרונם לברכה (פסחים קיב, א) יותר משהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק. לפעמים תמנע הפרה או האם מלהניק את בנה אם יהיה חולה ואינו יכול לינק החלב. וכן לפעמים ימנע השפע העליון מהאדם לא מצדו יתברך כי הוא לעולם משפיע כאב האוהב לבנו, אלא מצד הבן שאין בו הכנה לקבל, ובתקן האדם את עצמו מצד הנשמה יתקן ויהיה כלו מכשר לקבל האור העליון, ונמצא מציאות האהבה זו מראש המדרגות ועד סופם...

ומבואר מהמאמר הזה כמה אהבת הקדוש ברוך הוא לאדם בפרט לישראל עד שיקרא הוא יתברך אח ורע לכל אחד ואחד ולכולל למען אחי ורעי, ולכן ראוי שאתה תאהבהו והינו בכל עת אהב הרע וכן רעך ורע אביך אל תעזב:

ראשית חכמה שער אהבת ה' פרק ז

לשם שמים

9. כיון דאיתעיר אביו מן שינתיה סלק ואייתיה להון בעו מיתן ליה כד פסקו לה לאחרייא ולא קביל אמר מה אנא מזבנא לכוון איקרא דאבהתי בפריטין איני נהנה מכיבוד אבותיי כלום. (כיוון שהתעורר אביו משנתו, עלה והביאה להם, רצו ליתן לו כפי שפסקו לו, ולא קיבל. אמר מה אני מוכר לכם כבוד אבי בפרוטות, איני נהנה מכבוד אבותי כלום) תלמוד ירושלמי מסכת קידושין פרק א ה"ז

מסיפור המפורסם על דמא בן נתניה, אין דמא מוכן לקבל כסף עיזא מתוך קיום מצוות אביו, מה המשמעות? האם תוכל לדעת סוגים שונים של כיבוד הורים?